

Nr 279.

Av herr **Asplund**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m.

I det uti Kungl. Maj:ts proposition nr 43 framlagda förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige har i förslaget § 1 gjorts ett försök, vartill motsvarighet saknas i nu gällande lag, att monopolisera rätten till renskötsel inom Sverige till personer, män eller kvinnor, av lapsk härkomst, såframt deras fader eller moder eller någon av dessas föräldrar såsom stadigvarande yrke drivit renskötsel eller biträtt däri. *) Dessutom stadgas att även kvinna, som är eller varit gift med man, som har rätt till renskötsel, skall hava dylik rätt. Om däremot kvinna, som har rätt till renskötsel, gifter sig med man, som saknar dylik rätt, går hon rätten förlustig, såvida ej Konungens Befallningshavande, där synnerliga skäl föreligga, medgiver att hon *med lämpliga begränsningar såväl i fråga om renantal som tid* må bibehållas vid rättigheten.

Då i den allmänna regeln i 1 § 1 mom. första stycket ingen åtskillnad gjorts på man och kvinna eller fader och moder, blir följden av sist anförda restriktion gent emot renskötande kvinna, som gifter sig med lapp eller annan, som icke i senare än tredje led är avkomling av renskötande lapp, att kvinnan i fråga förlorar sitt levebröd om icke genast så efter viss av Konungens befallningshavande utmätt tid, medan däremot hennes barn och barnbarn, som väl just på grund av denna bestämmelse torde komma att födas och uppfödas under helt andra levnadsförhållanden än nomadlappars, skulle erhålla rätt därtill enligt den allmänna bestämmelsen i första stycket av paragrafen. Då förslaget medgiver icke nomadiserande kvinna, som gifter sig med renskötande lapp, rätt att driva renskötsel, oaktat det är uppenbart, att, generellt taget, sådan kvinna bör ha betydligt svårare att anpassa sig efter nomadlivets särskilt för en gift kvinna svåra förhållanden, än vad fallet är med en man, som väl torde

*) Dessa. genom de likaledes nyuppfunna bestämmelserna i 8 § ytterligare skärpta inskränkningarna i lapparnas urgamla rätt att livnära sig med renskötsel, jakt och fiske m. m. inom sina respektive lappbyars områden, alldeles oavsett om deras närmaste förfäder förmått stadigvarande driva renskötsel eller ej, äro av synnerligen betänkligen art, ägnade som de äro att kraftigt påskynda den koncentration av reninnehavet på ett ringa fåtal ägare, vilken pågått, alltsedan renskötseln inriktats på nästan uteslutande köttproduktion, och som till ett fattigvården alltmera betungande proletariät undantränger allt flera mindre bemedlade lappfamiljer från deras urgamla rätt till lika andel i de gemensamma renbetesområdena. Då jag emellertid icke kan bedöma konsekvenserna för lagförslaget i dess helhet av dessa bestämmelsers förändring eller borttagande och icke är beredd att nu yrka avslag på hela förslaget, måste jag inskränka mig till att föreslå några detaljändringar i 1 §.

ha fått en ganska intim beröring med sådant liv, redan innan han gift sig med en renskötande kvinna, så kan jag icke finna annat, än att ur renskötselns synpunkt, en sådan man måste vara en betydligt bättre ackvisition än den före giftermålet till de bofasta hörande kvinnan. Jag anser därför att andra stycket av 1 § 1 mom. bör ändras så, att var och en, såväl man som kvinna, som gifter sig med kvinna eller man, som har rätt till renskötsel, själv bör erhålla sådan rätt och att den förut renskötande maken likaväl som den renskötande maken bör bibehållas vid sin förutvarande rätt.

I 5 § andra stycket stadgas, att skälig gottgörelse skall lämnas för det intrång, som genom undantagande av visst område ovan odlingsgränsen eller å renbetesfjällen orsakas för renskötseln. Sådant intrång kan förorsakas icke blott genom därav uppkommen direkt minskning i renbetesområdet, utan även, och kanske ofta i mycket högre grad, genom den rörelse, som bedrives inom det undantagna området. Detta är särskilt förhållandet beträffande områden inom Norrbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen, som upplåtits för gruvdriften och gruvsamhällena vid Kiruna, Tuolluvaara, Malmberget och Koskullskulle samt för riksgränsbanan. Då det synes mig osäkert, huruvida den föreslagna formuleringen av 5 § innefattar garanti för ersättning även för intrång för renskötseln av angivna art, vill jag föreslå ett förtydligande tillägg till densamma för att säkerställa detta.

De bestämmelser angående sådan gottgörelses användning till förmån för lapparna, som skola givas av Konungen, synas mig böra avfattas så, att ersättning in natura för förlorade eller icke mera användbara betesmarker kunna givas lappby, där sådant är möjligt, genom utsträckning av rätten till bete nedom odlingsgränsen, om detta kan möjliggöras exempelvis genom utsträckt inlösen av ströängar mot odlingsersättning för motsvarande höfångst eller på annat sätt.

I 45 § medges lapp rätt till visst skogsfång utom å kronomark även å »kommun tillhörig allmänningskog». Ätminstone inom Norrbottens län tillhöra de vid avvitringen utlagda s. k. socken- eller häradsallmänningarne icke kommunen eller häradet direkt, utan de därinom befintliga ägarne av i mantal satt jord, som vid avvitringen fått till allmanning avstå 25 % av deras mantal tillkommande skogstilldelning. För att ej lapparne inom detta län skola riskera att gå miste om skogsfångsträtten å länets s. k. sockenallmänningar, föreslås, att 45 § första stycket kompletteras i förtydligande syfte med orden: »allmänningskog, som tillhör kommun eller härad eller samtliga inom sådana befintliga ägare av i mantal satt jord». Ordet *samtliga* är nödvändigt för att avskilja de byallmänningar, som finnas inom vissa delar av länet.

Om 45 § sålunda ändras torde i 46 och 47 §§ förekommande uttryck, allmänningskog, böra preciseras med tillägget, i 45 § omförmäld.

Under återopande av ovan anförda får jag alltså vördsamligen hemställa, att riksdagen ville för sin del besluta,

att nedan angivna punkter i det i Kungl. Maj:ts proposition nr 43 framlagda förslag till lag om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige måtte erhålla följande ändrade lydelse:

1 § 1 mom. andra stycket.

Rätt till renskötsel tillkommer ock *den, som är eller varit gift med man eller kvinna med dylik rätt.* (Resten av stycket utgår.)

5 § andra stycket.

Är område, som sålunda undantages, beläget ovan odlingsgränsen eller å renbetesfjällen, skall skälig gottgörelse lämnas *såväl för det intrång, som genom områdets undantagande orsakas för renskötseln, som även för de olägenheter, som genom inom området bedriven rörelse åsamkas renskötseln inom angränsande områden.* Sådan gottgörelse skall enligt bestämmelser, som givas av Konungen, användas till förmån för lapparne.

45 §.

Å kronomark under kronans omedelbara disposition samt å *allmänningsskog, som tillhör kommun eller härad eller samtliga ägare av därinom befintlig, i mantal satt jord,* är lapp berättigad att till eget behov använda skogen, (etc. lika med lagförslaget.)

46 §.

Beträffande enskild eller kommun tillhörig mark, *i 45 § omförmäld allmänningsskog dock undantagen,* så ock kronomark (etc. lika med lagförslaget).

47 §, första stycket.

För virke, som tages å kronomark under kronans omedelbara disposition eller å i 45 § omförmäld allmänningsskog, erlägges icke betalning.

Stockholm den 15 mars 1928.

C. I. Asplund.

I motionens syfte instämmer

O. Bergqvist.